

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING OCH
SÄRSKILD UNDERSÖKNING

Ett härdområde vid

VÄSTRA LUGNET

Växjö 6:2
Växjö stad och kommun
Kronobergs län

Alexandra Nylén
Maria Brynielsson

SMÅLANDS MUSEUM
RAPPORT 2003:8

FRIGES GLASMUSEUM

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING OCH
SÄRSKILD UNDERSÖKNING

Ett härdområde vid

VÄSTRA LUGNET

Växjö 6:2
Växjö stad och kommun
Kronobergs län

Alexandra Nylén
Maria Brynielsson

SMÅLANDS MUSEUM
RAPPORT 2003:8

© 2003 SMÅLANDS MUSEUM
VÄXJÖ 2003
ISSN1403-2902
PRODUKTION OCH DISTRIBUTION:
Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö
ALLMÄNT KARTMATERIAL: Medgivande 507-98-29

INNEHÅLL

INLEDNING	s.2
TOPOGRAFI	s.3
FORNLÄMNINGSMILJÖ	s.4
ÄLDRE ARKIVALIER	s.5
TIDIGARE ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR	s.5
Kvarteret Boplatsen	s.5
Pollenanalys	s.5
Övriga undersökningar	s.6
SYFTE	s.7
Förundersökning	s.7
Särskild undersökning	s.7
METOD	s.8
FÖRUNDESRÖKNINGEN	s.8
Resultat	s.8
Slutsatser	s.9
DEN SÄRSKILDA UNDERSÖKNINGEN	s.11
Utgångspunkt	s.11
Resultat	s.11
DISKUSSION	s.16
SAMMANFATTNING	s.19

REFERENSER	s.20
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	s.21

BILAGOR

1. Anläggningslista. Förundersökningen
2. Schakttabell. Förundersökningen
3. Anläggningslista. Särskilda undersökningen
4. Fyndlista. Förundersökningen
5. Fyndlista. Särskilda undersökningen
6. Fullständig tabell över resultatet från vedartsanalysen
7. Förundersökningen
8. Särskilda undersökningen
9. Fosfatprovernas spridning över området
10. Redovisning av fosfatproverna

INLEDNING

Smålands museum har utfört en arkeologisk förundersökning och en särskild undersökning inom en del av fastigheten Växjö 6:2, Växjö stad och kommun. Arbetet föranleddes av att ny tomtmark för villabebyggelse skulle göras i ordning. Uppdragsgivare var Växjö kommun.

Platsen uppmärksammades som ett boplatssläge vid en besiktning inför exploateringen. En arkeologisk utredning av platsen utfördes under sommaren 1999. De anläggningar som då påträffades tolkades som lämningar av en förhistorisk boplat (Jönsson 1999). Vid utredningen uppmärksammades också två stensträngsliknande konstruktioner vilkas ålder var oklar. Under hösten samma år följde en förundersökning av boplatlämningarna. Efter ett beslut av Länsstyrelsen undersöktes dock inte de bägge stensträngarna. Efter förundersökningen sammanställdes ett PM med undersökningsresultaten, vilket utgjorde underlag för länsstyrelsens vidare beslut om en särskild undersökning (SM dnr 110-453/99). Under sommaren 2000 gjordes därefter den avslutande särskilda undersökningen. Då resultatet av förundersökningen tidigare endast rapporterats i form av ett PM, innehåller föreliggande rapport resultat och tolkningar av både förundersökningen och den särskilda undersökningen. Rapportens upplägg är att man först får en historisk och arkeologisk bakgrund till området. Därefter presenteras resultaten av förundersökningen och den särskilda undersökningen. Ansvarig fältledare under förundersökningen var Britta Kihlstedt och under den särskilda undersökningen Alexandra Nylén.

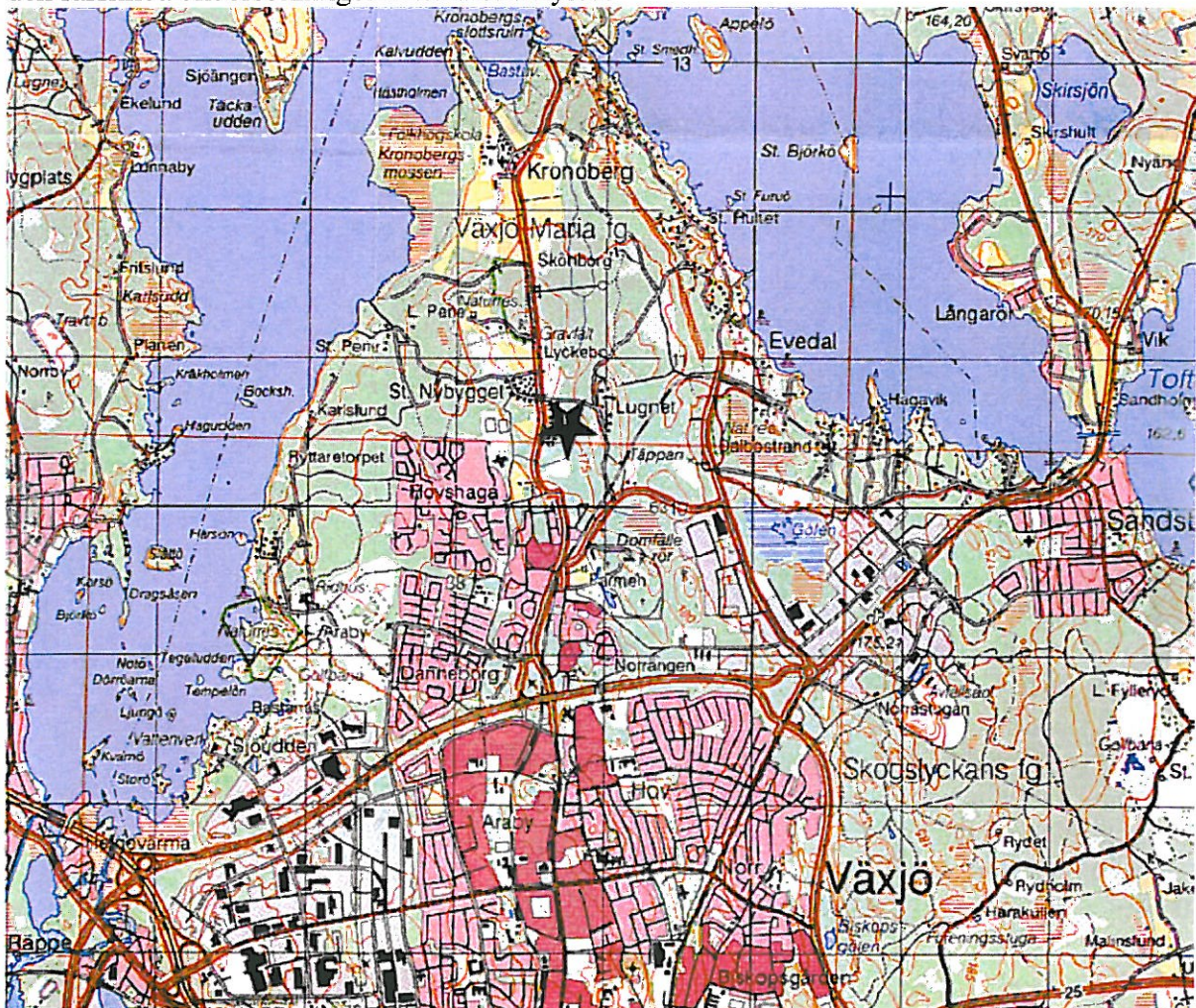

Fig. 1. Utdrag ur topografiska kartans blad 5E SO Växjö. Undersökningsplatsen är markerad med en stjärna. Skala 1:50 000.

TOPOGRAFI

Kronobergsnäset sträcker sig ut i södra delen av Helgasjön strax norr om Växjö stad. Växjö med omnejd ligger i gränzonen mellan det småländska höglandet och den flackare sjöplatån söder därom. Området, som i sin helhet ligger över högsta kustlinjen, karaktäriseras topografiskt av långsträckta flacka drumlinformer, ofta med mellanliggande sankare partier. Det förekommer också stråk av isälvsavlagringar i form av nord – sydligt löpande åssträckningar. En sådan åssträckning löper längs Kronobergsnäsets östra sida, en annan längs Helgasjöns västra strand. Den dominerande jordarten är sandig – siltig morän.

Det aktuella området ligger centralt på Kronobergsnäset, på en låg höjdrygg i sänkan mellan två mer markerade moränhöjder. Undersökningsområdet begränsades i väster genom nya Kronobergsvägen och i söder genom en sluttning ner mot sankare marker. Vid tiden för undersökningarna hade exploateringen tillåtits starta i de delar som inte berörde fornlämningen. Undersökningsområdet gränsade därför i norr och öster mot en villaväg och mot pågående husbyggnationer. Före exploateringen var platsen bevuxen med en tät, cirka 40-årig barrskog.

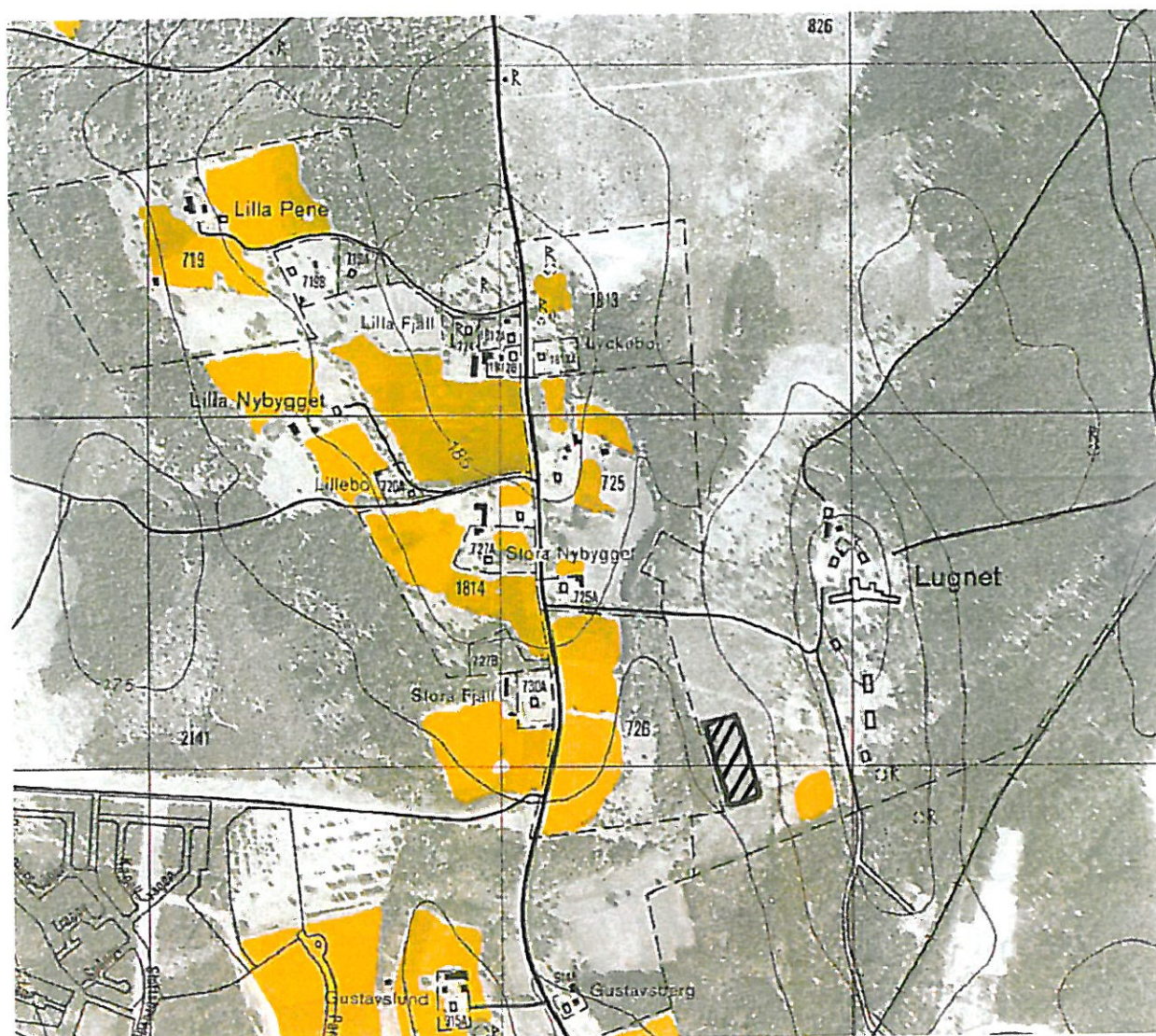

Fig.2. Utdrag ur ekonomiska kartans blad 5E 2h Kronoberg. Undersökningsplatsen är markerad. Skala 1:10 000.

FORNLÄMNINGSMILJÖ

Kronobergsnäset är ett mycket fornlämningsrikt område. På näset och runt Helgasjöns stränder har man funnit de äldsta spåren av människor i form av ett flertal boplatser från äldre stenålder. Under slutet av yngre stenålder och under äldre bronsålder har det antagligen funnits en fastare bebyggelse, vilket visas av förekomsten av gravar som hällkistor och större rösen. Från tiden för bronsålder och äldre järnålder finns en mängd registrerade fornlämningar som stensättningar, fossil åkermark och skålgropsförekomster. Sammantaget visar lämningarna på ett intensivt utnyttjande av landskapet under denna tid. Tre gravfält av yngre järnålderskaraktär finns i närområdet varav det största, RAÄ 111, har ca 75 gravar med bland annat högar, runda och ovala stensättningar, treuddar och resta stenar.

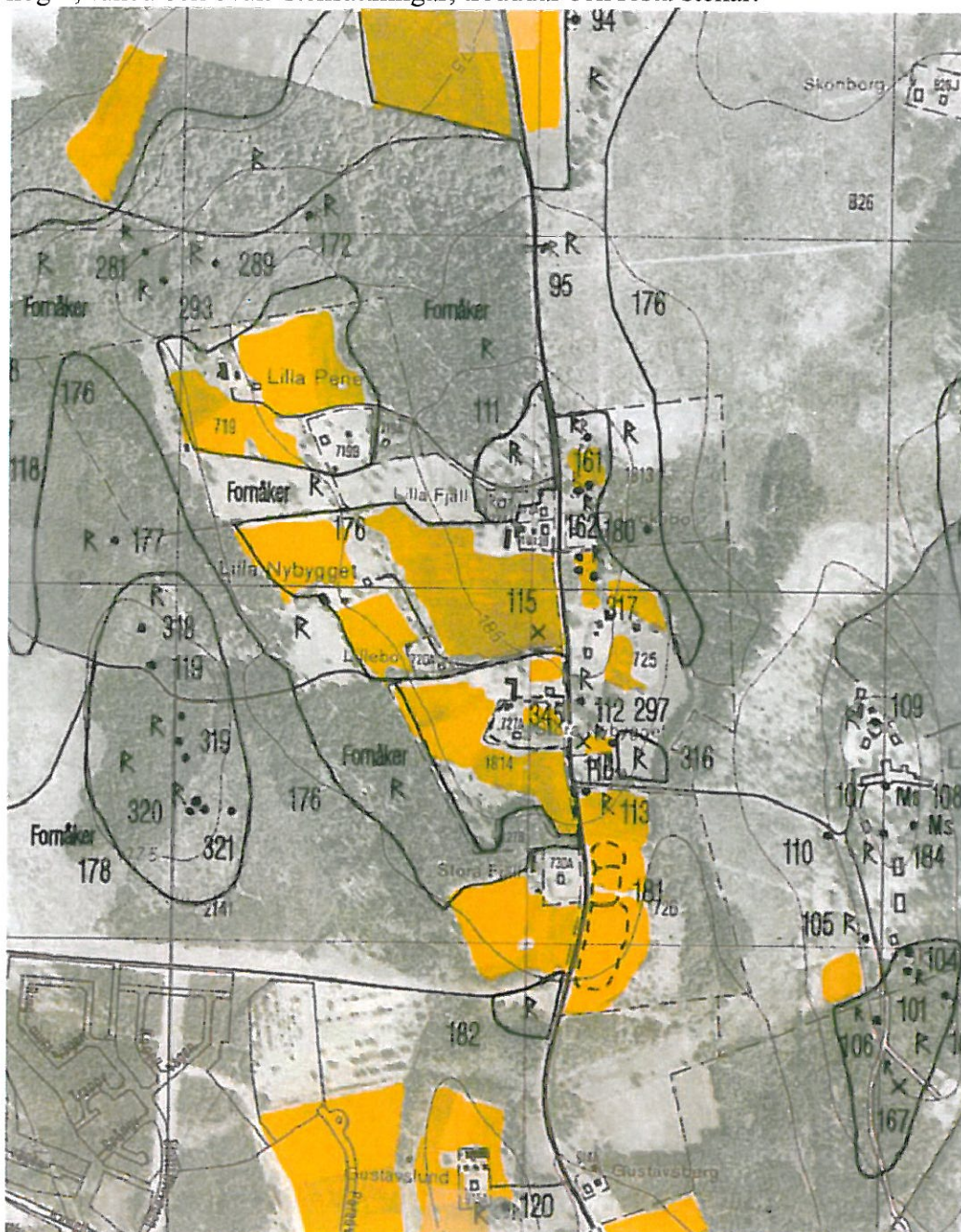

Fig.3. Ekonomiska kartan med fornlämningsöverlägg. Undersökningsplatsen med dess närområde. Skala 1:10 000.

ÄLDRE ARKIVALIER

Undersökningsområdet ligger mellan Kronoberg och Hov, två bebyggelseenheter som är centralt belägna i det medeltida folklandet Varend. Sannolikt föregås Kronoberg av byn Tjuraby, men exakt var byn legat är dock oklart. Byns äldsta namnform är *Thyudhby*, vilket satts i samband med fornsvenskans *thiud* med betydelsen folk (Larsson 1991). Byn omnämns i Sigfridslegenden och har tolkats som en central plats, möjligen tingsplats, i det förkristna Varend. År 1350 omnämns att Växjöbiskopen har en huvudgård vid det gamla *Thyudhby* som då benämns *Kroneberg*. Biskopens huvudgård drogs in till kronan år 1543 då befästningen, som med all sannolikhet fanns i någon form redan 1350, fick sitt nuvarande utseende.

Byn Hov finns omnämnd i jordeboken från år 1545 som *Hoff*. Den ägdes då av Växjöbiskopen och bestod av sex brukningsenheter. Möjligen är byn omnämnd redan år 1282, då lagmannen Folke Karlsson ska ha ägt en gård i en by som hette *Huf*. Såväl bynamnet Hov som namnen *Solberget* och *Hovs lund* i närheten, har betraktats som indicier för att platsen varit en kultplats i det förkristna Varend (Larsson 1991).

Det äldsta kartmaterialet över undersökningsområdet utgörs av en häradskarta över Norrvidinge härad från år 1658. Den äldsta mer detaljerade kartan är en geometrisk avmätning från år 1725. På denna karta är platsen för undersökningsområdet markerad som utmark på gränsen mellan byarna Hov och Kronoberg. Den enda bebyggelsen i närheten är vid den tidpunkten torpet *Fjellen* som legat väster om undersökningsområdet, i det nuvarande kvarteret Boplatsen. Platsen för torpet har nr RAÄ 181 i Växjö socken.

TIDIGARE ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR

Kvarteret Boplatsen

År 1995 undersöktes en boplats från bronsålder och äldre järnålder strax väster om den nu aktuella platsen. Området iordningställdes därefter för villabebyggelse och kom då att kallas för kvarteret Boplatsen. Inom den sammanlagt 7000m² stora undersökningsytan påträffades ett drygt tusental anläggningar ur vilka bland annat nio långhus kunde identifieras. Merparten av husen daterades till tidsperioden yngre bronsålder - folkvandringstid. Enstaka dateringar fanns också i äldre bronsålder, dels från en härd på området, dels från en skärvstenshög strax norr om undersökningsområdet, vilken tidigare delundersökts och daterats (Åhman 1994). En av huskonstruktionerna var tvåskeppig, vilket kan indikera en datering till yngre stenålder. Ett par fynd av keramik samt flinta med slipyta gav också intrycket av att härstamma från denna tid, vilket stärkte tolkningen att det pågått aktivitet på platsen redan från yngre stenålder. Fynden från undersökningen var i övrigt få och utgjordes till största delen av keramik med få särskiljande detaljer. En bidragande orsak till den lilla fyndmängden var sannolikt att området tidigare varit hårt plöjt (Högrell & Skoglund 1996).

Pollenanalys

I samband med den arkeologiska undersökningen av kvarteret Boplatsen gjordes även en pollenanalytisk studie. Studien hade en mycket lokal prägel och får sägas gälla närområdet till den våtmark där pollenproverna togs. Studien kunde visa på en agrar markanvändning i området sedan ca 2000 f Kr. Vid denna tidpunkt visar pollenanalysen att markanvändningen endast omfattade en extensiv betesdrift. Från ca 1200 f Kr däremot skedde röjningar i skogen tillsammans med att åkerbruket introducerades. Ca 600 f Kr intensifierades markanvändningen i området och har därefter pågått mer eller mindre kontinuerligt fram till våra dagar (Ekström & Lagerås 1995).

Övriga undersökningar

I övrigt har ett flertal mindre undersökningar gjorts på Kronobergsnäset och inom norra Hovshaga. Under åren 1985-1986 undersöktes ett antal registrerade fornlämningar kring torpen Lilla Fjäll och Gustavslund. Undersökningarna berörde fornlämningarna RAÄ 112, 113, 115, 116 respektive 122 och 123 i Växjö socken (Åhman 1994). De förstnämnda undersökningarna kring Lilla Fjäll berörde ett odlingsröse som tidigare tolkats som en osäker grav, ett jordblandat skärvstensröse samt två platser för borttagna rösen. Skärvstenshögen daterades till mitten av bronsålder. På platserna för de tidigare rösen hittades inga rester av gravgömmor. I området togs också ett antal sökschakt upp. I schakten påträffades avslag av hälleflinta och kvarts samt en härd och ytterligare några mörkfärgningar. Härden daterades till ca 400 f Kr.

I de ovan nämna arkeologiska insatserna vid Gustavslund undersöktes en stensättning med mittblock och ett odlingsröse. Dessutom drogs ett antal schakt i området där ett antal anläggningar och enstaka fynd påträffades. Dateringarna från området visar på aktiviteter dels från äldre stenålder, dels från yngre bronsålder.

Inför 1990-talets utbyggnadsväg undersöktes, förutom kvarteret Boplatsen även delar av områdena Nyelund och Nybygget (Skoglund 1994; Salminen 1994). Vid Nyelund undersöktes och daterades en stensträng och ett röjningsröse till äldre bronsålder (Skoglund 1994). Vid Nybygget utfördes en schaktningsövervakning där ett trettiotal anläggningar, främst härdar, dokumenterades (Salminen 1994). En fosfatkartering som utförts på platsen under 1980-talet visade på kraftigt förhöjda fosfatvärden, vilket indikerar att platsen utnyttjats stadigvarande under längre tid (Åhman 1985). I övrigt gjordes inga fler arkeologiska insatser på denna plats.

1992 utfördes en arkeologisk utredning etapp 1 som omfattade ett större område inom norra Hovshaga. Arbetet utfördes av Riksantikvarieämbetet, UV –Stockholm (Jakobsson 1992). Flera dittills okända fornlämningar registrerades och flera områden bedömdes som möjliga boplatslägen. I utredningens andra etapp, liksom i den därpå följande förundersökningen, togs sökschakt upp bland annat i hagmarken öster om torpet Nydala (Borna-Ahlkvist & Kaliff 1992). Samtidigt undersöktes ett mindre område med fossil åkermark i form av röjningsrösen med nr RAÄ 316. I ett schakt som togs upp inom den fossila åkermarken påträffades några anläggningar och enstaka fynd av flinta. Man drog slutsatsen att det fanns en boplat under röjningsrösen, vilken antogs härröra från stenålder. Boplatslämningarna förundersöktes under sommaren 2000 och fick spridda dateringar från neolitikum – förromersk järnålder (Martén 2003).

Under slutet av 1990-talet utfördes ytterligare två mindre arkeologiska undersökningar dels intill Lilla Fjäll, dels intill granntorpet Lilla Pene. Dateringarna från de anläggningar som påträffades vid undersökningarna ligger spritt mellan äldre stenålder och vendeltid (Nylén 1998 a) & b)).

Under november och december 1999 genomfördes en arkeologisk kartering inom norra Hovshaga. Vid karteringen gjordes nya samt kompletterande inmätningar av bl.a. fossil åkermark med röjningsrösen, terrasskanter och en stensträng. Även senare odlingslämningar som odlingsrösen, andra odlingsspår och stenmurar mättes in. Karteringen visade att de flesta spåren av 1800-talets odlingslandskap, med småskaligt jordbruk, fanns bevarade i området trots att markanvändningen har förändrats (Åstrand 2000).

SYFTE

Som tidigare nämnts redovisas de bägge nu aktuella undersökningarnas syften separat.

Förundersökningen

Det övergripande syftet med förundersökningen var att skapa underlag för en bedömning av fornlämningens arkeologiska informationspotential och därigenom för länsstyrelsens vidare hantering av ärendet. Grundläggande frågor som förundersökningen syftade till att besvara var att:

- avgränsa fornlämningen inom exploateringsområdet
- preliminärt datera fornlämningen

För att få möjligheter att bedöma fornlämningens informationspotential syftade förundersökningen också att ge en bättre uppfattning om:

- boplatsens innehåll, vilket bland annat innebar att söka indikationer på om boplatsen varit av permanent karaktär eller utgjort ett mer tillfälligt utnyttjat aktivitetsområde, kanske för speciella funktioner
- boplatsens närmiljö, främst med avseende på hydrografi i området, för att förstå vilka faktorer som styr lokaliserings till platsen

Särskild undersökning

Syftet med den särskilda undersökningen var, i enlighet med länsstyrelsens kravspecifikation, att:

- undersöka relationen mellan boplatsen och de undersökta lämningarna inom kvarteret Boplatsen
- relatera undersökningsresultatet till närbelägna fornlämningar och tidigare arkeologiska undersökningar i trakten
- belysa boplatsens lokalisering ur det något större perspektivet Kronobergsnåset

För att kunna svara upp till frågeställningarna ovan var också följande områden viktiga att försöka besvara:

- boplatsens datering, vilken har betydelse för att kunna relatera boplatsytan till närliggande fornlämningar och undersökta ytor
- boplatsens karaktär/funktion, vilket bland annat innebar att söka indikationer på vilka aktiviteter som försiggått på platsen, om hus eller andra konstruktioner förekom samt att klargöra boplatsens inre struktur

METOD

Inför förundersökningen gjordes en genomgång av äldre kartmaterial för att kartlägga boplatsens närmiljö. Det material som gick igenom var det som fanns tillgängligt på Lantmäteriet i Växjö (se tidigare kapitel).

Vid bägge undersökningarna användes grävmaskin till hjälp för att ta bort det översta jordlagret för att därigenom ge möjlighet att kontrollera förekomsten av fynd och anläggningar. I förundersökningen användes i första hand sökschakt och mindre ytor, ca 2-6 m breda, för att försöka begränsa fornlämningens utbredning (se bilaga 7). Vid den särskilda undersökningen schaktades däremot det översta jordlagret bort över hela boplatsytan (se bilaga 8). Schakten rensades i bägge fallen med hacka vid avbaningen och därefter delvis med skårslev. Detta gjordes dels för att markbeskaffenheten var sådan att anläggningarna var svåra att lokalisera enbart med maskinavbaning, dels för att bättre kontrollera förekomsten av fynd som annars är lätt att missa.

Vid förundersökningen undersöktes och dokumenterades ungefär hälften av de påträffade anläggningarna. Inom den särskilda undersökningen dokumenterades samtliga påträffade anläggningar. Anläggningarna dokumenterades med handritade profiler, vilka i en del fall även kompletterades med fotografering. Övrig inmätning skedde, vid bägge undersökningarna, digitalt med hjälp av mättekniker från Växjö kommun.

I samtliga anläggningar insamlades prover av träkol för vedartsbestämning och ^{14}C -analys. Inom den särskilda undersökningen togs även makrofossilprover i samtliga anläggningar. Ett urval av dessa kategorier prover genomgick därefter analys. Insamlingen av makrofossilprover utfördes något olika beroende på anläggningstyp. Proven från stolphål och gropar togs direkt ur fyllningen medan prover från härdar togs i utkanten av anläggningen för att undvika det hårdast brända materialet. Vid den särskilda undersökningen togs också ett antal fosfatprover i ett rutnät över en utvald del av området.

Vedartsanalysen utfördes av Erik Danielsson/Vedlab, ^{14}C -analysen av Ångströmlaboratoriet vid Uppsala Universitet, makrofossilanalysen av Arkeologiskt naturvetenskapligt Laboratorium (ANL) vid Göteborgs Universitet samt fosfatanalysen av fosfatlaboratoriet vid Gotlands Fornsal.

FÖRUNDERSÖKNINGEN

Resultat

Stensträngsliknande konstruktioner

Vid utredningen påträffades som tidigare nämnts två stensträngsliknande konstruktioner, ca 7 respektive 10 m långa. Konstruktionernas kronologiska och funktionella relation till boplatslämningarna var oklar. Enligt länsstyrelsens kravspecifikation skulle en undersökning av dessa konstruktioner inte ingå i förundersökningen.

Anläggningar

Den schaktade ytan upptog sammanlagt cirka 1000 m² (se bilaga 7). Anläggningarna påträffades på ett djup av 0,2 – 0,3 m under dagens markyta. Anläggningarna förekom inte oväntat på de högsta delarna av det flacka höjdpartiet liksom en bit ner i den västra slutningen. I undersökningsområdets östra del låg däremot anläggningarna betydligt glesare. I den planerade sträckningen för villavägen, öster om undersökningsområdet, upptäcktes ett

fåtal anläggningar i kommunens schakt. Vägsträckningen hade schaktats ner förhållandevis djupt och det är möjligt att det funnits fler anläggningar i det här partiet. De anläggningar som ändå påträffades i detta parti undersöktes och dokumenterades på samma sätt som övriga anläggningar.

Totalt mättes 50 anläggningar in över ytan. Av de inmätta anläggningarna undersöktes och dokumenterades knappt hälften, det vill säga 20 stycken. Av dessa utgjordes 11 anläggningar av stolphål, 5 av härdar, 3 av gropar och 1 kokgrop. Fördelningen av samtliga synliga anläggningar visade dock på en dominans av härdar i området. Bland de icke undersökta anläggningarna fanns också en stor grupp anläggningar där funktionen var svår att bestämma bara genom ytbesiktning. Dessa kallades mörkfärgningar och utgjorde en knapp tredjedel av de inmätta anläggningarna. *Härd* definieras här som en grund eldstad vilken innehåller sot och kol och i de flesta fall enstaka skärviga eller skörbrända stenar. *Kokgruppen* definieras som nedgrävd i markytan men så gott som fri från sot och kol eftersom man inte eldat i anläggningen. Däremot innehåller kokgruppen mycket skärvig/skörbränd sten.

Av förundersökningsschakten att döma tycktes anläggningarna ligga grupperade i fyra tätare områden, med förhållandevis tomma ytor emellan. De två nordligare anläggningstäta ytorna åtskildes av ett större område med betydligt finkornigare jordmaterial. Inom den samma ytan gick berget i dagen på flera ställen. På det tunna jordskiktet på platsen stod vattennivån högt.

Fynd

Tre fynd påträffades vid undersökningen, en bit bränd flinta, en keramikskärva och en knacksten (se bilaga 4). Ytterligare en bit flinta av sydsåkansk typ påträffades men förkom dessvärre under arbetets gång. Keramikskärvan är grovmagrad och gjord i mycket finkorning lera. Skärvan är rak vilket möjligen antyder att den härrör från ett större, rakt kärl. Kärllet är gjort i så kallad N-teknik och är ca 0,7 cm tjockt. Keramikskärvan kan sägas ha en uppsättning karaktäristika som skulle kunna indikera en datering till neolitikum, det vill säga yngre stenålder. Det finns dock inget som gör att en senare datering av skärvan till bronsålder/järnålder helt kan uteslutas. Samtliga fynd påträffades vid rensning.

Dateringar

Kolproverna ¹⁴C-daterades inte direkt efter förundersökningen. Först efter den särskilda undersökningen daterades samtliga prover. För en redovisning av dessa resultat hänvisas till fig.5.

Slutsatser

Förundersökningen har tydligt begränsat fornlämningen åt söder, öster och väster. I den nordligaste delen av undersökningsområdet glesnade antalet anläggningar, men trots det, kan fornlämningens begränsning norr därom sägas kvarstå som något oviss. I förlängningen av ett schakt i nordost påträffades dock inga fler anläggningar. Eftersom området runt om den undersökta ytan redan tagits i anspråk för exploatering finns inga möjligheter att få klarhet i om boplatsytan har fortsatt norrut. Detta är sannolikt en följd av att den yta, som utifrån utredningens resultat avgränsades som boplatsyta, var något för snävt tilltagen.

Utifrån de ytor som tagits upp inom boplatsen visade förundersökningen att det fanns ett antal koncentrationer av anläggningar inom området. Mellan de anläggningstäta ytorna fanns betydligt färre anläggningar eller inga alls. Det överlag relativt stora antalet anläggningar, liksom tendensen till uppdelning av dessa, pekar mot att boplatsen använts återkommande eller mer permanent snarare än tillfälligt. Några konstruktioner kunde inte påvisas, men med tanke på den begränsade yta som undersökts kan det inte uteslutas att det exempelvis finns huskonstruktioner inom boplatsen. Anläggningstyperna och deras utseende motsvarar i stora drag de som undersöktes inom kvarteret Boplatsen. Möjligen antyder fördelningen av anläggningstyper, med en övervikt av härdar, en annorlunda struktur än hos boplatsen i kvarteret Boplatsen. Andelen härdar var inte så stor som fallet tycks vara på den nu aktuella boplatsytan. Den till synes stora andelen härdar kan också antyda att platsen utnyttjats, åtminstone delvis, som en slags aktivitetsyta snarare än boplatsyta. Den vidare tolkningen kommer sannolikt att till stora delar bygga på relationen mellan den nu aktuella ytan och boplatsen i kvarteret Boplatsen.

Då kolproverna inte analyserades direkt efter förundersökningen kan inget definitivt sägas om dateringsfrågan. Likheten med anläggningarna från kvarteret Boplatsen, tillsammans med närheten till den samma, gör dock att det ligger nära till hands att anta att de bägge områdena utnyttjats åtminstone delvis samtidigt, det vill säga under yngre bronsålder och järnålder. De enstaka fynden av flinta gör dock att det inte kan uteslutas att delar av ytan utnyttjats redan under stenålder. Den brända biten flinta tillsammans med keramikens karaktär gör att man kan tänka sig att platsen utnyttjats under neolitisk tid. Även inom kvarteret Boplatsen fanns indikationer på ett utnyttjande under denna tid. Även där fanns fynd av bränd flinta, liksom flintavslag med slipyta. Dessutom fanns där ett så kallat tvåskeppigt hus vilket är en hustyp som är känd från denna tid. Huset daterades dock inte på annat sätt än genom analys av hustypen och närliggande fynd.

Någon tydlig förklaring till varför man valt att utnyttja just den här platsen har förundersökningen inte kunnat ge. Något rinnande vattendrag tycks, utifrån det äldre kartmaterialet, inte ha funnits på platsen. Däremot finns en mindre torvmark strax sydväst om boplatsen. Denna användes för provborring och pollenanalys i samband med undersökningarna av kvarteret Boplatsen. Det kunde då konstateras att torvmarken tidigare haft ett sjöstadium. Sjön växte dock igen redan för ca 10 000 år sedan. Huruvida torvmarken haft kvar en vattenspegel i senare tider är oklart. Även om rinnande vattendrag inte funnits i direkt anslutning till boplatsen, finns i dagsläget ett par källor i närheten. Före det moderna skogsbrukets tid har sannolikt ännu fler källor funnits, vilka nu försvunnit genom utdikningar och dylikt. För att få en grov bild av källtätheten kan nämnas en uppskattning av denna som gjorts i området öster om Växjö. Harry Ahlkvist har där inventerat källor bland annat med utgångspunkt i laga-skifteskartor. Han menar att källtätheten utifrån detta material visar på ett genomsnitt av tre källor per km² (Ahlkvist 2000). De naturgeografiska och topografiska förhållanden mellan det området och området kring Lugnet är de samma och man kan anta att källtätheten kring Lugnet har varit samma som inom hans inventeringsområde.

DEN SÄRSKILDA UNDERSÖKNINGEN

Utgångspunkt

När arbetet med den särskilda undersökningen inleddes i maj år 2000 visade det sig att den nordöstra delen av området strax intill villavägen delvis var övertäckt med jordmassor och sten. Hur detta uppkommit var oklart, men med kommunens godkännande togs materialet bort. Vissa partier som varit övertäckta var dock skadade på ett sådant sätt att de ur arkeologisk synvinkel inte längre var intressanta. Av den anledningen föll den yttersta remsan i nordöstra delen av undersökningsområdet bort från vidare arkeologisk undersökning.

Resultat

Med utgångspunkt i förundersökningens schakt inleddes den särskilda undersökningen med att det översta jordlagret schaktades bort över hela undersökningsytan. Sammanlagt upptog det schaktade området en yta av ca 1500 m². I den södra delen fanns enstaka partier där det stod så tätt med stubbar att schaktningen inte kunde utföras på önskat sätt. På grund av ett pressat tidsschema kunde fyra mindre områden inte rensas på ett tillfredsställande sätt (se bilaga 8). Schaktningen uppenbarade också två diken, ca 0,3-0,4 m breda, vilka löpte över ytan. Dikena var endast ca 0,15 m djupa och tolkades som recenta.

Anläggningar

Vid schaktningen påträffades 47 anläggningar. Anläggningarna tolkades som härdar, härdgropar, stolphål och nedgrävningar. Tillsammans med förundersökningens anläggningar uppgick det sammanlagda antalet anläggningar på platsen till 101 stycken.

Härdar och härdgropar

Den talrikaste gruppen anläggningar var härdar och härdgropar. Bland anläggningarna undersöktes 35 härdar eller härdgropar. En härd har, liksom i förundersökningen, definierats som en grundare eldstad med sot och kol. I de flesta fall innehöll eldstaden också skärvig eller skörbränd sten. Härdgroparna är härdar som är nedgrävda i marken. Vid den här undersökningen drog vi den övre gränsen, för att en anläggning skulle kallas härdgrop, vid 0,3 meters djup. Även härdgroparna hade en sotig fyllning med kol och varierande mängd skärvig och skörbränd sten. Merparten härdgropar hade en tydlig sotlins och rikligt med kol utmed botten av nedgrävningen. Härdarna hade en generell diameter på en knapp meter, medan härdgroparna, i de flesta fall, var närmast dubbelt så stora till ytan. Övervägande delen härdar hade en rundad eller oregelbundet rundad profil, medan härdgroparnas profiler varierade mellan en oregelbundet rundad till en flack form.

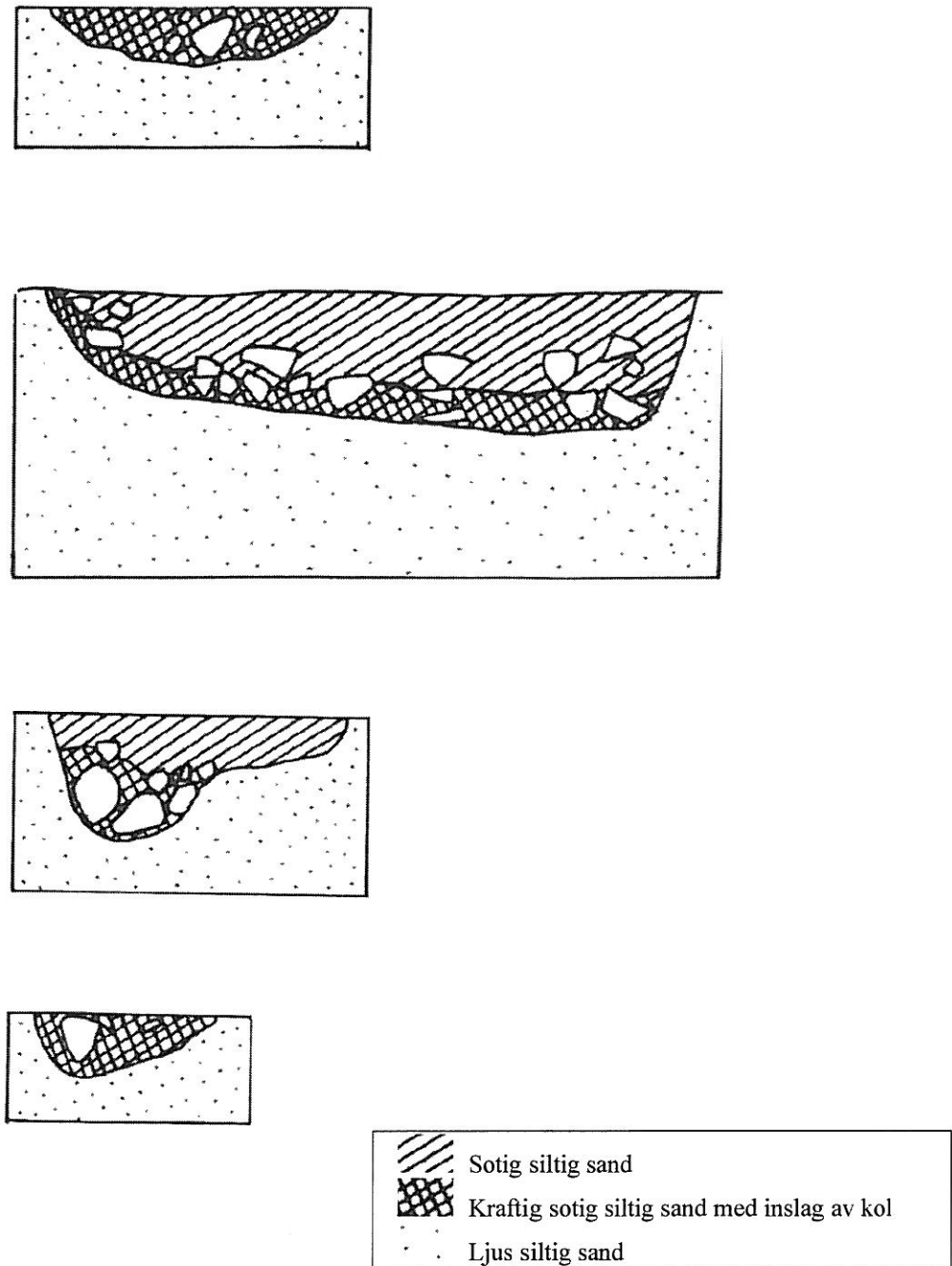

Fig.4. Några exempel på hårdar respektive hårdgropar från den särskilda undersökningen. A 22, A 74, A 79 och A 26 Skala 1:20.

Stolphål

Antalet stolphål uppgick till 16 stycken. Tillsammans med förundersökningens stolphål blev antalet 30 stycken. De anläggningar som tolkades som stolphål varierade i storlek mellan 0,2 och 0,5 m i diameter och hade ett djup av 0,1-0,2 m. De flesta har en sandig fyllning, i några fall med inslag av sot och kol. Ungefär en femtedel av stolphålen hade enstaka inslag av skärvsten i fyllningen. Endast i ett par stolphål fanns, vad som tolkades som rester av en stenskoning.

Nedgrävningar

Vid den särskilda undersökningen påträffades nio nedgrävningar. I kategorin nedgrävningar ingår sådana anläggningar som bedömts vara nedgrävda av mänsklig hand, men där det inte varit möjligt att avgöra funktionen för anläggningen. Det kan inte uteslutas att de större av nedgrävningarna kan ha fungerat som avfallsgropar eller liknande. Inga fynd av exempelvis

ben eller keramikskärivor påträffades dock i någon av dessa anläggningar. Dyliga fynd i fyllningen hade annars kunnat stärka en sådan tolkning av anläggningarnas funktion. Det kan inte heller uteslutas att de nedgrävningar som hade mindre mått, i vissa fall kan ha utgjort bottenskiktet av stolphål.

Grupperingar

De fyra mer anläggningstäta områdena som uppmärksammades vid förundersökningen visade sig stämma väl överens med schaktrésultatet från den särskilda undersökningen. Fyra områden med en högre anläggningsfrekvens framträdde tydligt efter den särskilda underökningens schaktning. Det nordligaste partiet var det område med minst antal anläggningar och anläggningstyper. Här fanns ett fåtal härdar och härdgropar. I detta parti kom också berget i dagen på flera ställen. Övriga tre områden innehöll däremot samtliga kategorier anläggningar, men med lite olika sammansättning. Det andra området räknat från norr låg i ett parti som var näst intill stenfritt. Anläggningarna låg trots detta jämförelsevis glest i denna del. Berget gick i dagen på ett ställe och norr därom vidtog ett parti med grövre fraktioner där vattnet trängde upp. Det nästföljande området med anläggningar var mer koncentrerat med många och tätt liggande anläggningar. Här återfanns också det största antalet stolphål. Det sydligaste området innehöll till övervägande delen härdar och stora härdgropar tillsammans med enstaka stolphål och nedgrävningar.

Konstruktion med stolpar

I området med koncentrationen av stolphål iaktogs en möjlig konstruktion. Konstruktionen tolkades i fält som möjliga lämningar efter ett långhus. Detta bestod av två rader av stolphål, dock inte med parallellt liggande stolphål i fler fall än ett. Den västliga stolpraden bestod av fem stolphål varav två möjligen var omgrävda. I denna rad låg stolphålen på ett inbördes avstånd på 1-2 m. De tre mittersta anläggningarna låg med ca 1 m avstånd från varandra, medan avståndet till de två yttre stolparna var ca 2 m. Den östliga raden bestod av fyra stolphål med ett oregelbundet avstånd till varandra. Anläggningarna i den östra raden låg visserligen i ett parti med mycket stubbar som var mycket svårrensad, vilket kan ha medfört att fler stolphål inte återfanns. Den möjliga konstruktionen var sammantaget ca 10 m lång och bredden mellan stolpraderna var ca 4 m. I området runt omkring fanns ett antal spridda stolphål av samma karaktär. Om dessa ingått i någon slags konstruktion är svårt att säga med säkerhet. Kol och makrofossil från två av stolphålen har daterats (se fig.5.).

Vedartsanalys

Syftet med vedartsanalysen av träkol var primärt att fastställa vedart och egenålder hos träet, för att därigenom undvika eventuella felkällor vid ¹⁴C-dateringen. Analysen av vedart styrde urvalet av daterade prover. Avsikten var också att genom artsammansättningen i anläggningarna få indikationer på hur många och vilka trädslag som använts vid aktiviteter på platsen.

Kolet i proverna kom till största delen från, björk, ek och al. De är alla trädslag med ett bra bränslevärde. Vid verkstadsområden, härdområden och andra platser med mer specialiserade aktiviteter är det vanligt att man varit mer noggrann i valet av bränsle än vid andra typer av boplatsoområden (Danielsson 2000). I tre av anläggningarna förekommer dock hassel som har ganska lös ved och där bränslevärdet inte är det bästa. För en fullständig tabell över resultatet av vedartsanalysen se bilaga 6.

Dateringar

Sammanlagt åtta kolprover har daterats med tandemaccelerator. Eftersom inga analyser gjordes direkt efter förundersökningen ingår även dessa prover i denna redovisning.

Lab.nr	Anl	Typ av anl.	Vedart	BP ålder	Kalibrerat värde 1 sigma (% prob)	Kalibrerat värde 2 sigma (% prob)
Ua-16757	A 74	Härdgrop	Björk	2450 ± 75	760–630 BC (21) 560–400 BC (6,9)	780–390 BC (95,4)
Ua 16758	A 77	Härdgrop	Björk	2455 ± 70	760–680 BC ((21,3) 670-630 BC (7,8) 600-570 BC (3,09) 560–410 BC (36,1)	780–400 BC (95,4)
Ua 16759	A 80	Härdgrop	Al	2310 ± 75	500-460 BC (5,1) 450-440 BC (1,8) 430-340 BC (27,9) 330-200 BC (33,4)	800–150 BC (95,4)
Ua 16760	A 32	Härd	Björk	2175 ± 75	370-150 BC (64,1) 140-110 BC (4,1)	390–40 BC (95,4)
Ua 16761	A 92	Stolphål	Björk	370 ± 75	1440–1530 AD (35,8) 1560– 1640 AD (32,4)	1410–1660 AD (95,4)
Ua 16762	A 100	Grop	Bark/näver	70 ± 70	1690–1730 AD (0,22) 1810–1930 AD (0,78)	1670-1780 AD (035) 1800-1950 AD (065)
Ua 16763	A 30	Härd	Al	2415 ± 80	760–680 BC (19,9) 670-640 BC (4,3) 590-580 BC (0,9) 550-390 BC (43)	790–380 BC (95,4)
Ua 17944	A 65	Stolphål	Enbärsfrö	425 ± 70	1410 1530 AD (55,1%) 1590-1630 AD (13,1%)	1400–1640 AD (95,4%)

Fig.5. Tabell som visar dateringsresultatet. Dateringarna är kalibrerade enligt Stuiver et al (1998), OxCal v3,5 Bronk Ramsey (2000).

Samtliga daterade härdar och härdgropar låg väl samlade i yngre bronsålder – förromersk järnålder. Tre olika prover skilde ut sig och gav inte förhistoriska dateringar. Två av dessa låg istället i sen medeltid – tidigt 1600-tal. Dessa bägge dateringar kommer från två stolphål i den eventuella konstruktionen i undersökningsområdet mitt. Ytterligare en datering, från en grop, visade på en ändå yngre datering från 1800-1950-tal.

Att datera kol från stolphål är många gånger vanskligt eftersom det är osäkert varifrån kolet kommer. Kolet i stolphålet A92 kommer från björk och det kan inte uteslutas att det är bränslrester som hamnat i stolphålet, efter det att stolparna försvunnit. Liknande källkritiska aspekter kan anföras inför dateringen av ett enbärsfrö i stolphålet A 65. Om fröet verkligen daterar själva stolphålet är därmed osäkert.

Makrofossil

Som ett led i tolkningen av lokalens resursutnyttjande och närmiljö analyserades makrofossilprover från 10 anläggningar i avsikt att identifiera förkolnat växtmaterial. Eftersom jorden på platsen är sand/grusdominerad och därför mycket genomsläpplig är bevaringsförhållandena dåliga för oförkolnade frön. Endast förkolnade frön kan därför ha ett samband med forntida aktiviteter (Larsson 2000).

Proverna härrörde från anläggningar av olika typer. Totalt återfanns endast tre förkolnade fröer i proverna. Proverna från härdar och härdgropar var alla helt tomma på makrofossil. Trots att proverna i dessa fall togs i utkanten av anläggningarna, kan materialet ha varit för hårt bränt för att makrofossil ska ha bevarats. De fröer som dock påträffades kom från två stolphål samt från en grop. De bägge stolphålen innehöll frö av enbär och vetekorn medan

gropen innehöll en knopp av lövträd samt ett obestämbart sädeskorn. De tre sistnämnda anläggningarna innehöll också förkolnade granbarr. Granen är en av de senast invandrade trädslagen i den svenska trädfloran och kom till dessa trakter för ca 2000 år sedan. Blandat med det förkolnade materialet fanns en del oförkolnade fröer som inte redovisats specifikt i rapporten. De kommer dock från arter som hör hemma i åker eller ängsmark. Eva-Lena Larsson som utfört analysen menar att det förkolnade materialet, under förutsättning att det är från samma tidsperiod som de oförkolnade, kan härröra från svedjning. ¹⁴C-analysen visade ju också att åtminstone enbärsfröet var yngre än härdarna.

Fosfater

Fosfat är benämningen på ett flertal typer av molekyler som alla innehåller grundämnet fosfor (P). Fosfater finns i en begränsad mängd i naturen och ingår i det biologiska kretsloppet. Endast människan av alla varelser kan genom sitt levnadssätt ansamla så mycket organiskt material på ett ställe, att fosfathalten i marken höjs över den naturliga. Fosfatkartering har sedan många år använts som en arkeologisk metod för att lokalisera och avgränsa förhistoriska boplatser och aktivitetsytor. Metoden används numera också för att försöka funktionsbestämma exempelvis olika ytor inom en huskonstruktion (intern rapport Smålands museum).

Vid den aktuella undersökningen samlades sammanlagt 100 fosfatprover in och analyserades. Av dessa ingick 90 stycken i en ytkartering. Resterande 10 prover togs i olika typer av anläggningar. Samtliga prover har analyserats enligt citronsyrametoden. Syftet med ytkarteringen var att försöka få en uppfattning om eventuellt förhöjda fosfatvärden kring den förmodade huskonstruktionen, samt att få en uppfattning om dessa värden förhållande till omkringliggande ytor. Över ytan med den förmodade konstruktionen togs prover på var femte meter. Från den förtätade provtagningsytan togs dessutom prover på var tionde meter i en linje söder- respektive norrut (se bilaga 9). Fosfatinnehållet (P^o) på platsen varierade mellan 8 och 69 fosfatgrader med ett medelvärde på 29 ± 13 .

Vid redovisningen av resultatet har kvartiler och median valts som bas för en indelning i fyra klasser (se bilaga 10). Bestämmande för klassernas bredd har varit avståndet från medianen. Den största klassen har medianen som klassmitt, och den undre respektive övre kvartilen som klassgränser. Den största klassen i mitten representerar därmed ett "normalvärde" för det karterade området. Klasserna på ömse sidor om denna omfattar i princip kvartilavståndet $\times 2$, d v s en klass med "låga värden" och en klass med "höga värden". De värden som överskrider de "höga värdena" har samlats i en klass med "maxvärden".

M 30

Q1 8 Q2 19 Q3 41 Q4 52 däröver maxvärden

Fynd

Fyndmaterialet är mycket sparsamt och tillvaratogs främst vid schaktning. Enstaka fynd påträffades vid undersökning av anläggningar. Sammantaget tillvaratogs sju fynd: tre flintor, ett kvartsitavslag och tre fynd av slagen kvarts (se bilaga 5).

DISKUSSION

Det är uppenbart att platsen utnyttjats av människor för olika ändamål under skilda tidsperioder. Vi vet ju sedan tidigare att Kronobergsnäset har utnyttjats intensivt av människor i princip kontinuerligt från äldre stenålder och fram till idag.

Stenålder

Inom undersökningsytan har ett begränsat fyndmaterial tagits tillvara. Materialet består av avfall från redskapstillverkning. Redskapsmaterialen är flinta, kvarts och kvartsit. Inget av fynden från den aktuella undersökningen kan med säkerhet dateras. Redskapsmaterialen antyder dock en grov datering till stenålder. Från förundersökningen finns ytterligare några fynd, bland annat en bränd flintbit och en keramikskärva, båda med karaktäristika som skulle kunna knytas till neolitikum. Ett begränsat fyndmaterial som detta, vilket dessutom innehåller fynd med få särskiljande detaljer, är dock omöjligt att med säkerhet ge annat än en grov datering. Som tidigare nämnt, får tolkningen att människor uppehållit sig, om än tillfälligt på platsen, någon gång under sen stenålder, mer tyngd av det liknande fyndmaterial som påträffats inom kvarteret Boplatsen. Där stärktes tolkningen av dateringen till neolitikum av närheten till den förmodade huskonstruktionen av neolitiskt snitt. Trots den osäkra dateringen av fyndmaterialet kan vi dock konstatera att fynden sannolikt inte ska kopplas samman med anläggningarna på platsen, vilka fått en senare datering. Människor har med andra ord uppehållit sig på platsen redan innan man bland annat anlade de många eldstäder som också påträffats här.

Bronsålder-järnålder

Den dominerande gruppen anläggningar som påträffats är härdar och härdgropar. Alla dateringar av dylika anläggningar har visat på en överrensstämmelse i ålder, d v s tidsspännet mellan yngre bronsålder – förromersk järnålder. Avsaknaden av t ex stolphål med samstämmig datering, liksom det begränsade fyndmaterialet, gör att området tolkas som ett härdområde snarare än en boplatsyta. Härdområdet har ett både rumsligt och tidsmässigt nära samband med bebyggelse lämningarna i kvarteret Boplatsen.

I dagsläget dominerar två tolkningsmodeller när det gäller områden med härdar. Den ena är en mer funktionell tolkningsmodell som innebär att härdarna antas ha använts för matlagning/hushållsaktiviteter eller för någon specialiserad typ av aktivitet, t ex hantverk. (t ex Eriksson 1998). Med utgångspunkt i etnologiskt och religionshistoriskt material finns en annan tolkningsinriktning med en sakral eller kultisk hållning, till åtminstone vissa typer av härdområden. Här talas om härdar med symbolisk och rituell innebörd t ex vid rituell matlagning, initiationsriter, men också om elden som i sig haft ett stort symbolvärde (Eriksson 1998, Thörn 1996). Raymond Thörn ställer i sina studier upp ett antal kriterier för att särskilja rituella härdområden från andra typer av härdområden. Bland kriterierna för denna klassning återfinns t ex ett exponerat läge, avsides förhållande till samtida lämningar, närhet till vatten, enhetlig form och fyllning av anläggningarna. Ofta uppvisar också de hittills kända rituella härdområdena en reglerad form, med exempelvis härdar på rad. Det kan uppfattas som förenklat att hävda antingen en strikt profan eller sakral tolkningsmodell på den här typen av fornlämning. En kritisk inställning till tolkandet av vissa typer av fornlämningar ur antingen en nyttoaspekt eller en rituell aspekt har förts fram på flera håll (t ex Kaliff 1999).

Med utgångspunkt i just Thörns kriterier uppfyller härdområdet vid Lugnet inte mönstret som ett rent rituellt brukat område med härdar. Man kan snarare resonera om området som ett

aktivitetsområde av något slag, vilket ju för den sakens skull inte behöver innebära att platsen och elden som fenomen saknat symboliskt värde. Kopplingen till den närbelägna och samtida bebyggelsen i kvarteret Boplatsen är dessutom uppenbar. Av någon anledning har man valt att förlägga en eller flera aktiviteter förknippade med eld en bit bort från hemmet. Eftersom man vid undersökningen av boplatsen även påträffade eldstäder i och intill husen blir det uppenbart att elden haft sin plats även där. Varför finns då ytterligare ett område med eldstäder? Och varför ligger det just där? Eldfaran från många och stora eldar var naturligtvis påtaglig och kan ha spelat en roll i deras placering. Det kan också ha varit aktiviteter som av andra skäl behövt ligga en bit från bebyggelsen. Kanske har man hanterat saker som luktat illa eller på annat sätt ansetts orena, både ur praktiskt och symboliskt hänseende. Av materialet från undersökningen att döma finns dock inget som med entydighet kan stödja vare sig ett eller annat av dessa förslag på vad man gjort på platsen, eller varför man placerat aktiviteter just där. Tomas Eriksson resonerar i sin artikel "Egen härd-guld värd" (1998) om uppländska härdar från övergången yngre bronsålder-äldre järnålder. Han utgår från härdarnas placering i landskapet och från de olika sammanhang där härdar från dessa tider påträffas, i boplats- respektive gravsammanhang, men också i sammanhang utan en självklar kontext. I den sistnämnda kategorin behandlas de relativt vanligt förekommande härdarna, både ensamma och i grupp, vilka ligger utan ett direkt rumsligt samband med samtida lämningar. Härdens mer symboliska funktion som exempelvis revirmarkör tas upp och utifrån isländska och medeltida källor visar han att elden på olika sätt använts bland annat för att markera revir mot andra enheter. Resonemanget utmynnar i en tanke om att härden kan ha utnyttjats för att vid ett eller flera tillfällen markera sin närvaro i landskapet och därigenom sin brukningsrätt till marken. Förutom denna typ av gränsmarkering tänker han sig också att härdar kan ha placerats ut för att markera en inre gräns mellan en form av utmark och inägomark – Utgård och Midgård (Eriksson 1998).

Om man antar ett större perspektiv när det gäller fornlämningsmiljön kan Eriksson i sitt fall visa på att den äldre järnåldersbefolkningen tycks ha spritt ut sina aktiviteter i ett förmodat revir eller område. Han nämner till exempel gravgrupper och enstaka gravar utspridda kring en samtida boplats, eller spridda samtida härdar i ett närområde utan direkt koppling till andra lämningar. Det signifikanta med härdarna i hans fall är att fenomenet med spridda härdar tycks försvinna under loppet av vendeltid och övergången till yngre järnålder. Han menar att orsaken till detta sannolikt har att göra med att en helt ny bebyggelse- och ägostruktur utvecklas under denna tid. För den äldre järnålderns befolkning skulle man kunna tala om en struktur där områdeskontinuiteten är viktigare än platskontinuiteten. Helheten behärskas då av att man förlägger spår och sprider ut sina aktiviteter inom sitt område/revir. Den flytande inre strukturen, med en delvis kringflyttande bebyggelse, stärker tolkningen av en mentalitet där området är viktigare än kärnan. Under yngre järnålder däremot, förflyttas fokus till kärnan där platsen för bebyggelsen blir stabil och det nav kring vilket aktiviteter och gravläggning samlas (Eriksson 1998). Även om mönstren inte kan appliceras direkt på undersökningarna kring Lugnet ger Erikssons resonemang en tanke om placeringen av Lugnets härdområde i förhållande till den samtida bebyggelsen i kvarteret Boplatsen. En placering som på annat sätt kan framstå som svårklarad. Även övriga fornlämningar från perioden äldre bronsålder-äldre järnålder är ju rikt representerade i området, så som fossil åkermark och stensättningar som ligger insprängda i denna. Just i närområdet till den aktuella undersökningen har det också grävts en hel del, och till bilden kan också de enstaka dateringarna till yngre bronsålder-äldre järnålder föras, vilka kommer från diffusa och spridda anläggningar inom den fossila åkermarken RAÄ 316 nordväst om undersökningsplatsen (Martén 2003). Sammantaget får vi en bild av den tidiga järnåldern som skulle kunna knytas till Erikssons idé om ett samhälle som präglats av sitt område/revir och där det spridda mönstret till viss del hänger samman med en markering av tillhörigheten till just detta område.

Medeltid – tidig nyare tid

Inom området påträffades en möjlig konstruktion av stolphål. Av stolphålens inbördes placering att döma såg det ut att kunna vara resterna av ett förhistoriskt hus. Analys av kol från två av stolparna visade dock på en datering till 1400–1600-tal. Jordproverna från stolphålen innehöll också förkolnade granbarr vilket stärker en senare datering. Det är först under historisk tid eller under de senaste tusen åren som granen funnits i åtminstone mindre bestånd här i Småland (Ekström & Lagerås 1995). Det som vid första anblick i fält tycktes vara resterna av ett förhistoriskt hus kräver därmed en alternativ tolkning. Kartmaterialet över platsen är förhållandevis bristfälligt, men på de äldre lantmäteriakter som ändå finns att tillstå, benämns området som utmark. Även inom utmarker har det självklart förekommit aktivitet av olika slag, även om avståndet från bebyggelse i detta fall inte är långt. Det är dock inte helt fastställt när det närbelägna torpet, som i kartmaterialet benämns Fiellen, har uppstått.

Man kan trots alla frågetecken tänka sig flera olika förslag på vad som hänt inom området. Utmarken har med all sannolikhet brukats för bete under såväl medeltid som historisk tid. Utmarksbetet betraktades som en nästan obegränsad resurs och man inhägnade sällan beteshagar (Myrdal 1999). Trots det kan man tänka sig att man vid enstaka tillfällen behövt göra tillfälliga djurfällor i utmarken. De spridda stolphål som vi påträffat inom just den här delen av undersökningsytan, skulle kunna vara rester av en eller flera sådana tillfälliga inhägnader eller fällor för djuren som gick på utmarksbete. Ett annat förslag är att stolphålen är rester av någon typ av tillfällig hägnad för slätter/höskörd. Intill undersökningsplatsen finns en torv- eller sankmark som säkerligen lämpat sig för slätter. I den pollenanalys som finns över området tycks den lokala markanvändningen under medeltid förskjutas från bete till odling. Pollenanalysen visar också att ängsbruk säkerligen förekommit. Det är dock svårt att skilja ängsbruk från betesdrift i liknande studier (Ekström & Lagerås 1995). En annan osäkerhetsfaktor är hur kungsgårdens (Kronobergs kungsgård) marker och utmarken i detalj har varit organiserad. Sannolikt har de torpare som funnits endast brukat marken nära torpstugan. Avståndet mellan den aktuella våtmarken och torpet Fjällen är dessutom för litet för att ha krävt en mellanlagring av höet på vägen. Däremot kan man tänka sig att det funnits behov av en förvaring av hö om slåttern legat under Kungsgården. Avståndet är visserligen inte slående långt till Kungsgården, men beroende på skördens storlek kan det ha funnits tillfälliga behov av lagring nära slättermarken.

Även svedjning har bedrivits vid Kronobergs Kungsgård. Övergången från korn till råg som det viktigaste spannmålsslaget skedde under 1500-1600-talen i Sverige (Larsson 1989). Svedjningen tycks från början ha påskyndats av kyrkan och sen kungamakten (Gustav Vasa). En av de tidigaste uppgifterna om svedjning i Varend kan man få från just Kronobergs Kungsgårds räkenskaper. Då kungsgården ursprungligen tillhörde kyrkan är det troligt att denna varit en av de tidigaste enheter som bedrivit svedjning trakten. Hur storleksförhållandet mellan svedje- och åkerutsäde har sett ut är inte helt klart. År 1551 utgjordes dock svedjeutsädet, på en av kungsgårdens tre enheter, av 20 % (Larsson 1989). De stolphålsliknande lämningar som påträffades vid undersökningen kan alltså även ha att göra med aktiviteter förknippade med svedjningen.

Vid den arkeologiska utredningen av platsen uppmärksammades två stensträngar i direkt anslutning till det ovan diskuterade området med stolphål. Stensträngarna kom dock på länsstyrelsens begäran inte att ingå i de följande undersökningarna, och vi vet därmed inget om deras ålder. Som jämförelse kan dock nämnas den stensträng intill det närbelägna torpet Nybygget, vilken undersöktes och daterades under våren 2001. Stensträngen låg i det fallet i utkanten av ett område med röjningsrösen. Röjningsrösen fick en förhistorisk datering

medan stensträngens datering precis motsvarar den för de två stolphål som daterats i den nu aktuella undersökningen, d v s ca 1400-1600-tal (Martén 2003). Även dessa lämningar kan möjligen sättas samman med en eventuell svedjeodling på platsen.

Det finns ytterligare exempel på dateringar av agrara lämningar till denna del av historisk tid, t ex från undersökningarna inför byggandet av den nya Rottnevägen (Högrell i manus). Undersökningarna av röjningsrösen gav här spridda dateringar till 1400-1600-tal uppblandat med förhistoriska dateringar av röjningsrösen. Även här är marken markerad som utmark i det äldre kartmaterialet. De få men ändå påtagliga tecknen på aktiviteter och/eller omstruktureringar i utmarkerna under denna tid, kan ha sin förklaring i en ökad agrar verksamhet under den tid som följde efter den agrarhistoriska krisen, en utveckling i kölvattnet av pestutbrotten under 1300- och 1400-talen. Detta gäller dock kanske främst nyodlingar och återupptagen hävd kring ödegårdar i gränstrakterna snarare än kring så etablerade och centralt liggande platser som kring Kronoberg (t ex Larsson 1989). Därmed inte omöjligt att det funnits påbörjade torpetableringar även i dessa trakter som av olika anledningar gått om intet.

SAMMANFATTNING

Med anledning av att ny tomtmark skulle göras i ordning för villabebyggelse inom en del av fastigheten Växjö 6:2, har Smålands museum utfört en arkeologisk förundersökning och en särskild undersökning. Uppdragsgivare var Växjö kommun.

Fyndmaterialet som togs tillvara bestod av avfall från redskapstillverkning där materialen var flinta, kvarts och kvartsit. Inget av fynden kan med säkerhet dateras men en grov datering tyder på yngre stenålder. Kanske kan detta kopplas till fyndmaterialet från kvarteret Boplatsen. Anläggningarna som påträffades var främst härdar och härdgropar. Dessa kunde dateras till yngre bronsålder – äldre järnålder. Frånvaron av stolphål med samma datering har gett tolkningen att detta snarare är ett härdområde än ett boplatsoområde. Stolphålen som fanns på platsen kunde genom analys av kol från två av stolparna dateras till 1400-1600-tal.

Området som var föremål för denna arkeologiska förundersökning och särskilda undersökning uppvisar en kontinuitet över tid som väl stämmer överens med den omgivande miljön. Här har människor verkat från äldre stenålder och fram till idag.

REFERENSER

- Ahlkvist, H. 2000. *Inventering av källor öster om Växjö*. Från 1800-talets skifteskartor och 1900-talets orienteringskartor. Stencil.
- Borna-Ahlkvist, H. & Kaliff, A. 1992. *Hovshaga*. Arkeologisk utredning och förundersökning. Riksantikvarieämbetets rapport, UV- Linköping. Dnr 6726/92.
- Danielsson, E. 2000. *Rapport över vedartsanalyser på material från Småland, Växjö sn, Hovshaga, Växjö 6:2. Västra Lugnet*. Vedlab rapport 000401.
- Ekström, J. & Lagerås, P, 1995. *Jordbruk och vegetation vid Hovshaga under förhistorisk tid. En pollenanalytisk studie norr om Växjö*. Lunds universitet. Lundqua Uppdrag 23.
- Eriksson, T. 1998. Egen härd guld värd- härdar från äldre järnålder i sydvästra Uppland. I: *Suionum hinc civitates*. Dept of archaeology and ancient history Univ. Uppsala.
- Högrell, L & Skoglund, P. 1996. Boplatsen i kv Boplatsen. En småländsk boplats från bronsålder och äldre järnålder. *Smålands museum rapport 1996:8*.
- Jakobsson, M. 1992. *Norra Hovshaga*. Arkeologisk utredning etapp I. Riksantikvarieämbetets rapport, UV-Stockholm, 1992:9.
- Jönsson, Å. 1999. Lugnet. Arkeologisk utredning, etapp II. *Smålands museum rapport 1999:16*.
- Kaliff, A. 1999. Objekt och tanke – speglingar av bronsålderns föreställningsvärld. I: Olausson, M. (red.). *Spiralens öga – tjugo artiklar kring aktuell bronsåldersforskning*. Riksantikvarieämbetet avdelningen för arkeologiska undersökningar, Skrifter No 25. Stockholm.
- Larsson, L-J. 1989. Svedjebruk i Varend och Sunnebo. I: *Skogen och smålänningen*. Historiska föreningen i Kronobergs län skriftserie 6.
- Larsson, L-O. 1991. *Växjö genom 1000 år*. Växjö.
- Larsson, E-L. 2000. *Makrofossilanalys av tio jordprover från Västra Lugnet, Växjö socken och kommun, Småland*. ANL, Naturhistoriska museet i Göteborg 001110.
- Martén, E. 2003. Norra Hovshaga RAÄ 176 och 316. Arkeologisk förundersökning. Växjö socken och kommun, Kronobergs län. *Smålands museum rapport 2003:2*.
- Myrdal, J. 1999. *Det svenska jordbrukets historia. Jordbruket under feodalismen 1000-1700*. Natur och kultur. Borås.
- Nylén, A. 1998a. Lilla Pene. Arkeologisk förundersökning. Växjö socken och kommun, Kronobergs län. *Smålands museum rapport 1998:16*.
- Nylén, A. 1998. Lilla Fjäll. Arkeologisk undersökning. Växjö socken och kommun, Kronobergs län. *Smålands museum rapport 1998:17*.

- Salminen, L. 1994. Kvarteret Nybygget m.fl. Hovshaga. Arkeologisk undersökning. Växjö socken och kommun, Kronobergs län. *Smålands museums rapport 1994*.
- Skoglund, P. 1994a. Kv. Nyelund. Arkeologisk förundersökning. *Smålands museum rapport*.
- Skoglund, P. 1994b. Kv. Boplatsen. Arkeologisk förundersökning. *Smålands museum rapport*.
- Thörn, R. 1996. Rituella eldar: linjära, konkava och konvexa spår efter ritualer inom nord- och centraleuropeiska brons- och järnålderskulturer. I: Magnusson Staaf, B. (red.) *Öresundsförbindelsen och arkeologi: projektprogram och undersökningsplaner för arkeologiska slutundersökningar 1*. Stadsantikvariska avdelningen, Malmö museer. Malmö.
- Åhman, E. 1985. Fosfatkartering Hovshaga, Växjö. *Smålands museums rapport. ATA 3607/85*.
- Åhman, E. 1994. Rapport över arkeologiska undersökningar RAÄ 112, 113, 115, 116, 122 och 123. Växjö socken, Växjö stad. *Smålands museum rapport*.
- Åstrand, J. 2000. Norra Hovshaga. Arkeologisk kartering. *Smålands museum rapport 2000:2*.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Smålands museums diariern:

Förundersökning	110-453/99
Särskild undersökning	110-311/00
Länsstyrelsens diariern:	
Förundersökning	220-2478-99
Särskild undersökning	220-2478-2000
Uppdragsgivare:	Växjö kommun
Län:	Kronobergs län
Kommun:	Växjö
Socken:	Växjö
Fastighet:	Växjö 6:2
Topografiska kartan	5E SO Växjö
Ekonomiska kartan	5E 2h Kronoberg
Koordinater:	X 1438,85 Y 6310,55
Typ av exploatering:	Husbyggnation
Typ av undersökning:	Förundersökning
Personal:	Britta Kihlstedt och Johan Åstrand
Fältarbete utfört:	Hösten 1999
Typ av undersökning:	Särskild undersökning
Personal:	Alexandra Nylén och Lena Wilander
Fältarbete utfört:	00 05 25 - 00 06 28

Dokumentationen kring ärendet förvaras i Smålands museums kulturmiljöavdelnings arkiv och fynden i magasinet.

BILAGOR

BILAGA 1

Anläggningslista. Förundersökningen

Anl nr	Typ	Form i plan	Storlek (m)	Djup (m)	Fyllning	Utgrävd
1	Stolphål	Rundoval	0,4 x 0,26	0,18	Mörkbrun, sandig lerig silt. Inslag av kol	Ja
2	Stolphål (botten)	Rund	0,2	0,06	Brun, siltig sand	Ja
3						Utgår
4						Utgår
5	Stolphål	Rund	0,15	0,12	Brun, humös, siltig sand. Något sotig.	Ja
6	Grop	Rund	0,16	0,06	Gråsvart, siltig sand. Rikligt med kol	Ja
7	Stolphål	Rundad	0,35 x 0,25	0,16	Sotig, siltig sand. Rikligt med kol.	Ja
8	Grop	Rundad	0,46	0,17	Mörkbrun, humös siltig sand. Inslag av sot och enstaka kol.	Ja
9	Grop	Avrundat kvadratisk	0,63	0,2	Brun, humös siltig sand med inslag av grus. Inslag av kol	Ja
10	Stolphål	Rund	0,16	0,13	Brun, humös sand. Inslag av kol	Ja
11	Härd	Avlångt rundad	0,7 x 0,5	0,15	Mörkbrun, sotig humös sand. Inslag av kol	Ja
12	Stolphål	Rund	0,5	0,07	Sotig sand med kol och enstaka stenar, några skärviga	Ja
13						Utgår
14	Stolphål	Rund	0,28	0,26	Gråbrun sandig silt	Ja
15						Utgår
16	Mörkfärgning	Rund	0,55			Nej
17	Härd	Rundad	0,95	0,2	Kraftigt sotig sandig silt. Inslag av kol, särskilt i nedre delen. 0,5 l skärvig sten	Ja
18	Härd	Rundad	0,8 x 0,55	0,26	Sotig sand ställvis flammig med brun, något humös sand. Ca 2 l skärvsten	Ja
19	Stolphål	Rundad	0,21	0,11	Mörkbrun, humös sand	Ja
20	Stolphål	Rundad	0,3	0,13	Mörkbrun, humös, något flammig, grusig sand.	Ja
21	Härd	Oval	0,7 x 0,45		Sotig grusig sand. Inslag av kol och skärvig sten	Nej
22	Härd	Oval	0,88 x 0,45		Kraftigt sotig sand. Rikligt med kol	Nej
23	Mörkfärgning	Oval	0,6 x 0,4		Sotig sand med inslag av enstaka kol	Nej
24	Mörkfärgning	Oval	1,30 x 0,5		Svagt sotig sand och enstaka kolbitar och stenar i ytan	Nej
25	Mörkfärgning	Oval	0,2 x 0,15		Sotig sand med enstaka kolbitar	Nej
26	Härd	Oval	0,65 x 0,6		Sotig sand, enstaka stenar i ytan varav en skärvig	Nej
27	Härd	Rund	0,85		Kraftigt sotig, grusig sand. Enstaka skärviga stenar	Nej

28	Mörkfärgning	Rund	0,7		Svagt sotig sand och enstaka stenar	Nej
29	Stolphål	Rund	0,3		Sotig sand och enstaka kolbitar	Nej
30	Härd	Rundad	1,30	0,25	Brungrå, något humös sand, sotig i nedre delen. Rikligt med tätt packad skärvig och skörbränd sten.	Ja
31	Härd	Spetsoval	0,65 x 0,5		Kraftigt sotig sand med inslag av grus. Ett tiotal stenar i ytan	Nej
32	Härd	Rund	0,7		Kraftigt sotig sand. Ett tiotal stenar i ytterkanten.	Nej
33	Härd	Oval	0,6 x 0,5		Svagt sotig sand och enstaka stenar spritt i ytan.	Nej
34	Härd	Oval	0,6 x 0,3		Kraftigt sotig sand och mycket kol. Enstaka stenar i ytan.	Nej
35	Mörkfärgning	Oval	0,7 x 0,5		Svagt sotig sand. Skadad av dike.	Nej
36	Mörkfärgning	Oval	0,4 x 0,3		Sotig sand med inslag av grus.	Nej
37	Härd	Oval	1.05 x 0,8		Kraftigt sotig sand med inslag av kol och grus.	Nej
38	Härd	Oval	0,7 x 0,5		Sotig grusblandad sand. Enstaka stenar i ytan.	Nej
39	Härd	Oval	1,4		Kraftigt sotig sand	Nej
40	Härd	Oval	0,6 x 0,5		Sotig sand och enstaka stenar	Nej
41	Mörkfärgning	Rund	0,5		Svagt sotig sand med inslag av grus.	Nej
42	Härd	Oval	0,6 x 0,5		Sotig, grusig sand. Tre skärviga stenar i ytan.	Nej
43	Härd	Rundad	0,5		Kraftigt sotig, grusig sand. Enstaka stenar i ytan.	Nej
44	Härd	Rund	0,5		Kraftigt sotig sand med inslag av grus.	Nej
45	Mörkfärgning	Rund	0,3		Sotig sand och enstaka kolbitar.	Nej
46	Mörkfärgning	Spetsoval	0,25 x 0,15		Sotig sand	Nej
47	Mörkfärgning	Spetsoval	0,3 x 0,15		Sotig sand	Nej
48	Mörkfärgning	Rundad	0,4		Sotig sand och enstaka kolbitar.	Nej
49	Mörkfärgning	Oval	0,8 x 0,65	0,15	Svagt sotig sand och enstaka stenar	¼ grävd
50	Stolphål	Rund	0,26	0,06	Gråaktig, något sotig, siltig sand	Ja
51	Härd	Rund	0,5	0,15	Gråbrun siltig sand, ställvis kraftigt sotig. Kol i nedre delen. Rikligt med skärvig och skärbränd sten, ca 3 l	Ja
52	Mörkfärgning	Rund	0,3		Kraftigt sotig sand	Nej

53	Kokgrop	Rund	0,55	0,25	Brungrå humös sand, något sotig mot botten. Rikligt med tätt packad skärvig och skörbränd sten	Ja
54	Stolphål?	Rund	0,28	0,17	Grå, ställvis sotig, siltig sand. Flera rundade stenar, ev. skoning	Ja

BILAGA 2

Schakttabell. Förundersökningen.

Schakt nr	Storlek (m ²)	Djup (m)	Beskrivning	Fnr
1a		0,15 – 0,25	0,15 Mylla, därunder ljus, brungrå sandig-siltig morän med inslag av block, 0,7 – 1,15 m stora	
1b		0,25 – 0,4	0,1-0,15 Mylla, därunder humös, något sotig sandig-siltig morän med inslag av sten och block. Bitvis kraftigt sotigt i övergången mellan mylla och underliggande lager – troligen sentida brand. Möjligen äldre odlings-skikt ca 0,2 m tj. I botten ljus morän, ställvis blockig.	
1c		0,3 – 0,5	Under 0,2 m mylla sandig morän, ställvis berg i dagen	
1d		0,2 – 0,25	Under myllan på ca 0,2 m djup ställvis kraftigt sotigt, därunder ljus sandig-siltig morän. Blockrikt och delvis vattensjukt.	
2		0,2 – 0,3	Se schakt 1a	
3		0,2 – 0,3	Se schakt 1a, ställvis berg i dagen. I N blockigt och vattensjukt	
4		0,2 – 0,3	0,15-0,2 Mylla, därunder ljus morän och berg i dagen	
5		0,2 – 0,4	Se schakt 4	
6		0,25 – 0,35	0,05 – 0,1 Mylla, därunder humös, siltig sand ca 0,25 (odlings skikt?) I botten ljus morän, rikligt med sten och block i V delen.	
7		0,25 – 0,35	Se schakt 6	
8		0,2 – 0,3	Se schakt 4	
9		0,5 – 0,6	Se schakt 4. I S delen siltigare och vattensjukt	

BILAGA 3

Anläggningslista. Särskilda undersökningen.

Anl nr	Typ	Form i plan	Storlek (m)	Djup (m)	Fyllning
16	Nedgrävning	Rund	0,55	0,2	Sotsvart sandig morän med inslag av kol.
21	Härd	Rundad	0,65 x 0,5	0,2	Sotsvart sandig morän med inslag av kol. Ca 2 l skärvsten.
22	Härd	Oval	0,8 x 0,5	0,18	Sotig, fet sand med enstaka inslag av kol.
23	Härd	Rund	2,0	0,3	Gråsvart siltig sand med stort inslag av sot och kol.
24	Nedgrävning	Oval	0,6 x 0,5	0,16	Gråbrun, något humös, siltig sand med litet inslag av kol.
25	Utgår				
26	Härd	Rund	0,6	0,18	Kraftigt sotig sand, närmast fet och med enstaka kolbitar. Ca 1 l skärvsten.
27	Härd	Oval	0,9 x 0,7	0,16	Sot- och humusblandad siltig sand med inslag av kol. Flammig och porös.

28	Grop	Oval	0,5 x 0,4	0,16	Brun till gråbrun siltig sand med litet inslag av sot och mycket kol.
29	Utgår				
31	Härd	Oval	0,8 x 0,6	0,16	Sotig sand och enstaka skärvstenar. Sotigare mot botten.
32	Härd	Rund	0,8	0,16	Sotig sand och rikligt med kol. Ca 2 l skärvsten.
34	Härd	Oval	0,65 x 0,35	0,14	Grå till gråsvart sotig, siltig sand med inslag av kol och skörbränd sten.
36	Grop	Oval	0,6 x 0,4	0,2	Gråbrun, humös, siltig sand med inslag av kol.
37	Härd	Oval	1,0 x 0,7	0,15	Kraftigt sotig sand med inslag av kol och enstaka skärvstenar.
39	Härd	Rund	1,4	0,2	Gråbrun-gråsvart sotig siltig sand med kol och ca 15 l skörbränd sten.
40	Härd	Oval	0,7 x 0,5	0,12	Brunsvart siltig sand med inslag av sot och kol.
42	Härd	Rundad	1 x 0,8	0,19	Sotig sand. Sotigare mot botten. Ca 2 l skärvig sten
43	Utgår				
46	Utgår				
47	Utgår				
48	Utgår				
49	Utgår				
52	Utgår				
55	Härd	Rundad	0,75 x 0,7	0,2	Sotsvart sandig morän med kol.
56	Härd	Rund	0,7	0,2	Sotig sandig morän med inslag av kol. Ca 3 l skärvsten.
57	Härd	Rund	1,0	0,18	Sotig sand med inslag av kol, särskilt i S delen. Ca 4 l skärvig och skörbränd sten.
58	Grop	Oval	1,2 x 0,8	0,15	Brunflammig sand med sot och enstaka skärvstenar.
59	Härd	Oval	0,8 x 0,5	0,16	Sotsvart sand med inslag av kol. Ca 1 l skärvsten.
60	Stolphål	Rund	0,4	0,18	Brun, något sotig sand med enstaka inslag av kol.
61	Härd	Rund	0,8	0,24	Sotig sand med inslag av kol. Ca 7 l Skärvsten
62	Nedgrävning	Rund	0,8	0,24	Svagt sotig sand samt brun något sotig sand. Störd av rot
63	Härdgrop	Rund	1,8	0,32	Sotig sand och rikligt med skärvig och skörbränd sten, ca 20 l. Mot botten kraftigt sotig och fet fyllning. Fynd av tre kvartsbitar.
64	Härd	Rund	0,8	0,16	Sotig – brunflammig sand. Något sotigare mot botten. Ca 2 l skärvig sten.
65	Stolphål	Rundad	0,33 x 0,3	0,18	Gråbrun, siltig sand
66	Stolphål	Rundad	0,36 x 0,33	0,2	Gråbrun sand och enstaka stenar.
67	Stolphål	Rundad	0,3 x 0,28	0,14	Mörkt gråbrun sand, något sotig. Ev. stenskoning.
68	Grop	Rundad	0,58 x 0,48	0,14	Gråbrun, kompakt sand och enstaka mindre stenar.
69	Stolphål	Rundad	0,37 x 0,35	0,14	Gråbrun sand med enstaka kolfläck. Flintavslag.
70	Stolphål	Rundad	0,33 x 0,28	0,14	Gråbrun sand med stenar mot botten, enstaka skärviga.

71	Grop	Oval	2,3 x 1,7	0,42	Gråsvart siltig sand, något humös, med inslag av sot och kol.
72	Härd	Oval	1,2 x 1,1	0,2	Gråsvart siltig sand med stort inslag av sot och kol. Ca 12 l skärvsten.
73	Härd	Oregelbunden	1,0 x 0,6	0,12	Gråbrun, humös, sotig, siltig sand. Enstaka skärvstenar i anläggningen.
74	Härdgrop	Rund	2,0	0,4	Gråbrun, sotig siltig sand med inslag av kol. Ca 30 l skärvsten, framför allt mot botten.
75	Härdgrop	Oval	0,8 x 0,4	0,42	Gråsvart siltig sand med stort inslag av sot och kol. Ca 5 l skörbränd sten.
76	Stolphål	Oval	0,4 x 0,3	0,12	Gråbrun, något humös siltig sand med inslag av sot och kol.
77	Härdgrop	Rund	1,8	0,46	Sotig siltig sand med mycket kol. Ca 20 l skärvsten
78	Härdgrop	Oregelbunden	1,35	0,44	Brunsvart siltig, humös sand med inslag av sot och kol. Ca 15 l skärbränd sten.
79	Härdgrop	Rundad	1,0 x 0,9	0,36	Sotig sand och rikligt med kol. Ca 20 l skärvsten.
80	Härdgrop	Oregelbunden	2,45	0,44	Sotig, siltig sand med inslag kol. Ca 10 l skärvsten.
81	Grop	Oval	0,5 x 0,33	0,24	Brun siltig sand, mot botten något sotig.
82	Härdgrop	Oval	0,9 x 0,6	0,3	Brun, svagt sotig sand. Ca 10 l skärvsten. Mot botten sotsvart och rikligt med kol.
83	Härd	Oval	0,8 x 0,8	0,2	Sotig sand och ca 6 l skärvsten. Mot botten sotigare.
84	Stolphål	Rund	0,35	0,18	Brun, kompakt sand.
85	Härdgrop	Rund	2,1	0,35	Brun, sotig sand. Rikligt med skärvsten. Mot botten kraftigt sotig sand och rikligt med kol och skärvsten. Ca 50 l skärvsten.
86	Stolphål	Rund	0,3	0,16	Brun, siltig sand.
87	Härd	Rund	0,6	0,17	Brun, bitvis sotig sand samt rikligt med skärvig och skärbränd sten, ca 8 l.
88	Stolphål	Rund	0,35	0,2	Brun, kompakt, siltig sand med inslag av kol.
89	Härd	Oval	0,9 x 0,8	0,16	Sotig sand med inslag av kol. Sotigare mot botten.
90	Härd	Rund	0,6	0,1	Kraftigt sotig sand och enstaka skärvstenar.
91	Grop	Oval	0,5 x 0,42	0,11	Brun sand
92	Stolphål	Oval	0,35 x 0,28	0,10	Grå, sotig sand med enstaka kolbitar.
93	Stolphål	Rundad	0,5 x 0,48	0,19	Gråbrun, flammig sand. Mörkare i östra delen.
94	Stolphål	Rundad	0,36 x 0,33	0,12	Ljust gråbrun sand, något otydlig färgning.
95	Stolphål	Rundad	0,41 x 0,35	0,12	Gråbrun, flammig sand
96	Stolphål	Oval	0,56 x 0,38	0,16	Brunrå sand och enstaka stenar. Otydlig färgning. Möjligen två stolphål.
97	Stolphål	Rundad	0,3 x 0,25	0,14	Mörkt gråbrun sand, något sotig och humös. Delvis skodd med skörbränd sten, ca 0,5 l.
98	Härdgrop	Rund	0,6	0,32	Kompakt, sotig sand. Sotigast mot botten. Ca 3 l skärvsten.

99	Grop	Oval	0,7 x 0,5	0,18	Brun sand, bitvis lucker. I N delen ett flammigare, sotigare parti. Ca 2 l skärvsten.
100	Grop	Rund	0,70	0,24	Brun sand med enstaka kolbitar.
101	Härd	Rund	0,8	0,3	Brun, något sotig kompakt sand med inslag av skärvsten. Mot botten sotigare och rikligt med kol och skärvsten, sammanlagt ca 4 l.

BILAGA 4

Fyndlista. Förundersökningen.

<i>Fyndnr</i>	<i>Material</i>	<i>Sakord</i>	<i>Antal</i>	<i>Vikt (g)</i>	<i>Teknik</i>	<i>Anmärkning</i>
1	Flinta	Avfall	1	2,4		Bränd
2	Keramik	Kärlfragment	1	7,4		
3	Bergart	Knacksten	1	473,2		

BILAGA 5

Fyndlista. Särskilda undersökningen.

<i>Fynd nr</i>	<i>Material</i>	<i>Sakord</i>	<i>Antal</i>	<i>Vikt (g)</i>	<i>Teknik</i>	<i>Anmärkning</i>
1	Kvartsit	Avslagsfragment	1	4,8		
2	Flinta	Avslag	1	0,2		sydskandinavisk
3	Flinta	Avslagsfragment	1	0,3		sydskandinavisk
4	Flinta	Avslagsfragment	1	1,5		sydskandinavisk
5	Kvarts	Avslag	1	0,3		A 56
6	Kvarts	Avslag	1	4,4		A 63
7	Kvarts	Splitter	1	0,1		A 63

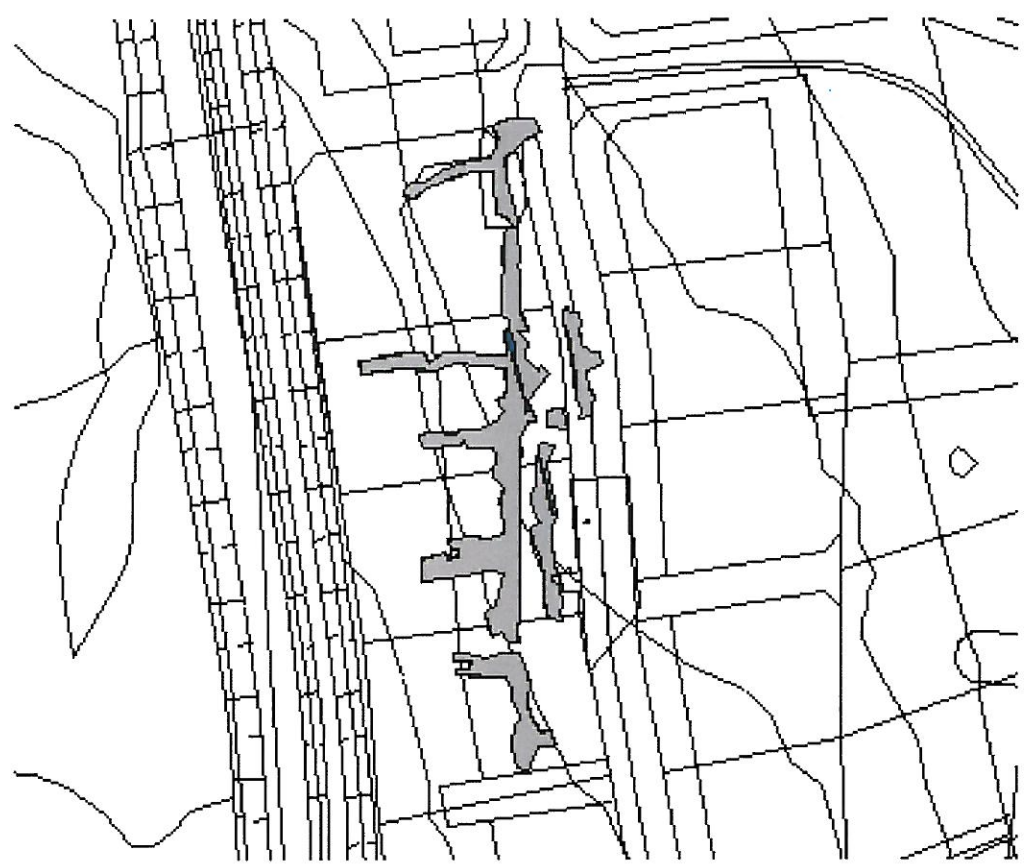
BILAGA 6

Fullständig tabell över resultatet från vedartsanalysen.

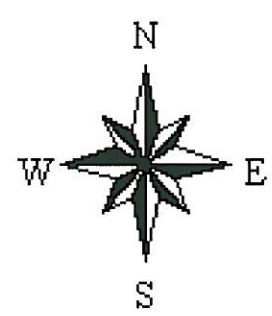
<i>Anl.</i>	<i>Kontext</i>	<i>Prov-mängd</i>	<i>Analyserad mängd</i>	<i>Trädslag</i>	<i>Utplockat för ¹⁴C-datering</i>	<i>Övrigt</i>
30	Härd	8.0g	6.3g 30 bitar	30 bitar al		
31	Härd	0.3g	0.3g 2 bitar	2 bitar björk		
32	Härd	2.1g	1.5g 6 bitar	6 bitar björk		
37	Härd	<0.1g	<0.1g 3 bitar	3 bitar ek		
55	Härd	<0.1g	<0.1g 4 bitar	4 bitar björk		
57	Härd	1.0g	0.5g 6 bitar	6 bitar björk		
59	Härd	0.2g	0.2g 1 bit	1 bit ek		
63	Härdgrop	0.5g	0.3g 7 bitar	5 bitar al 2 bitar ek	Al	
65	Stolphål	0.6g	0.2g 6 bitar	6 bitar björk		
68	Grop	2.1g	0.8g 6 bitar	6 bitar tall		
74	Härdgrop	2.0g	2.0g 7 bitar	7 bitar björk		
77	Härdgrop	10.6g	9.8g 17 bitar	17 bitar björk		Från kvistar <10 årsringar
79	Härdgrop	0.3g	0.2g 10 bitar	10 bitar hassel		
80	Härdgrop	0.9g	0.7g 9 bitar	1 bit al 3 bitar björk 4 bitar ek 1 bit bark/näver	Al	
83	Härd	0.4g	0.4g 1 bit	1 bit al		

85	Hårdgrop	5.8g	4.4g 15 bitar	7 bitar al 8 bitar björk	Al	
92	Stolphål	0.3g	0.3g 1 bit	1 bit björk		
98	Hårdgrop	0.1g	0.1g 3 bitar	2 bitar björk 1 bit hassel	Hassel	
100	Grop	<0.1g	<0.1g 1 bit	1 bit bark/näver		
101	Hård	0.7g	0.4g 6 bitar	1 bit björk 3 bitar hassel 2 bitar bark/näver	Hassel	

Västra Lugnet

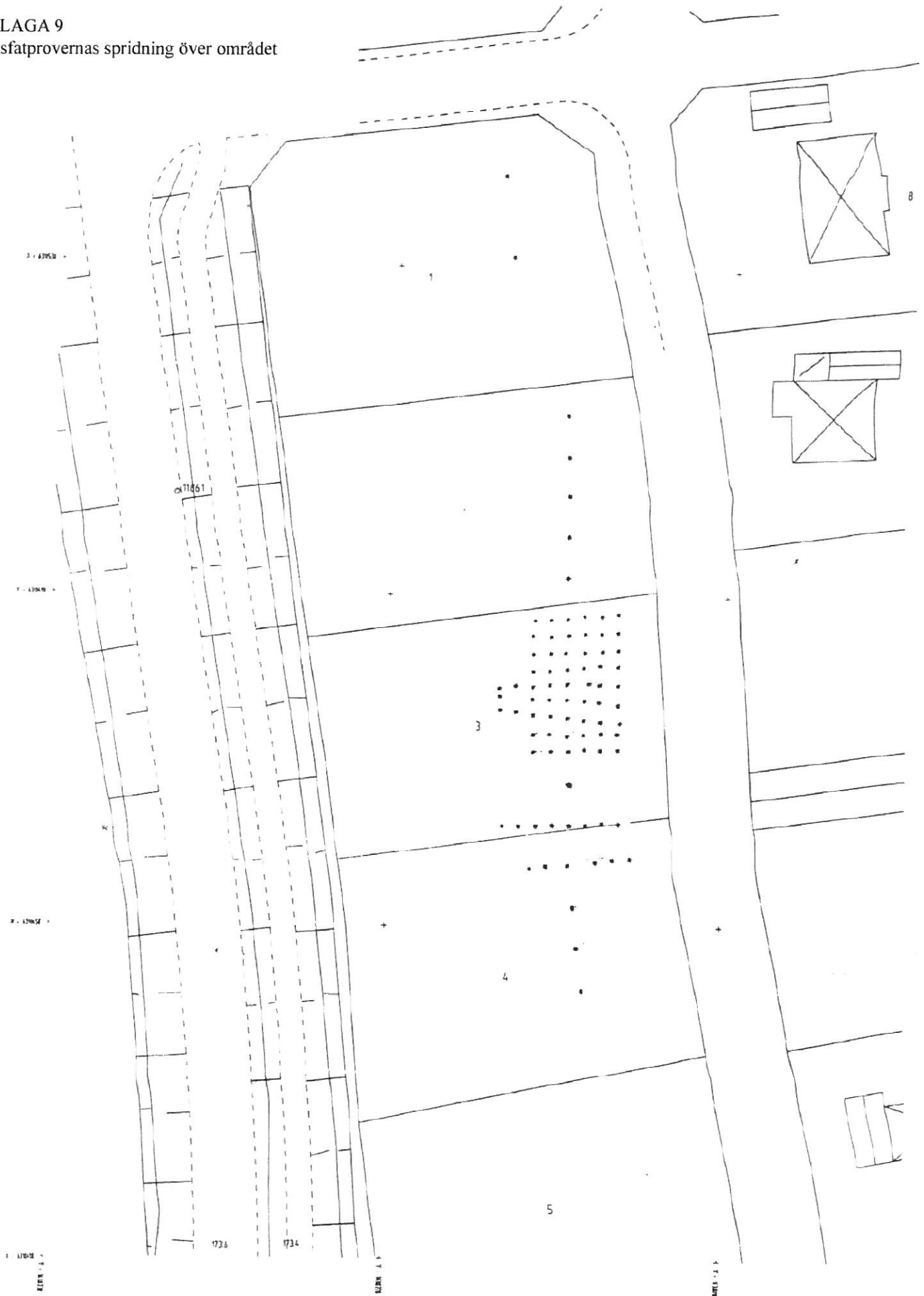
- Dike
- Förundersöknings schakt

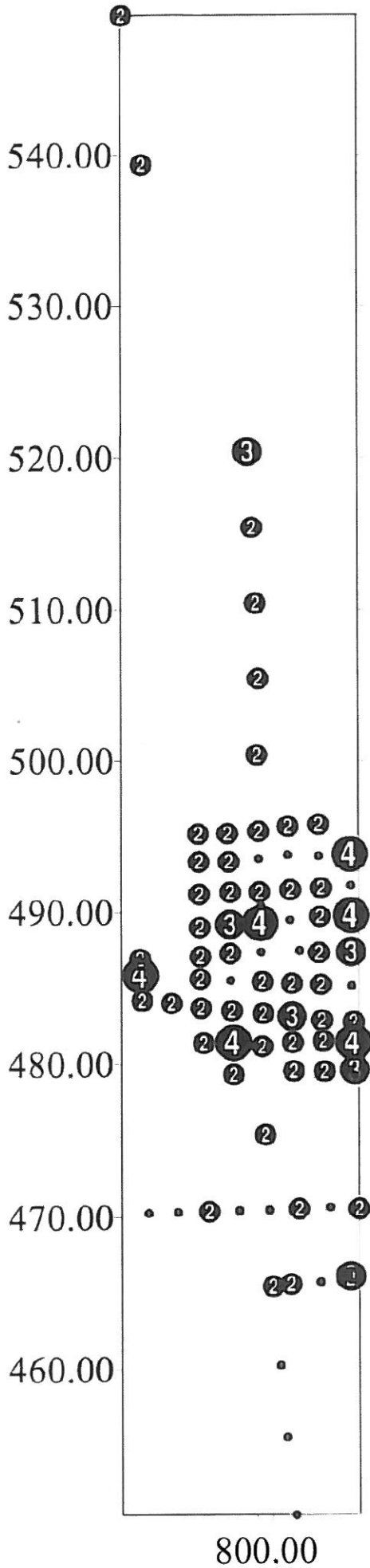
BILAGA 8
 Särskilda undersökningen
 Skala 1:500

BILAGA 9
Fosfatprovernas spridning över området

BILAGA 10
Redovisning av fosfatproverna

①	8.00 to 18.00
②	19.00 to 40.00
③	41.00 to 51.00
④	52.00 to 69.00